

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

22 octombrie 20144

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte

Nicolae Gordilă,

Judecători

Iurie Diaconu, Liliana Catan,

examinînd admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare împotriva sentinței Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău din 04 martie 2014 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 mai 2014, declarate de partea vătămată Salifou Belemvire și inculpatul

Serjuc Iuri Vasile, născut la 30 august 1980, originar și locuitor al mun. Chișinău, str. Independenții 9/1, ap. 91 cetățean al R. Moldova, condamnat anterior:

1) prin sentința Judecătorei Centru din 27 decembrie 2010, în baza art. 264/1 alin. (1) Cod penal, la amendă în mărime de 400 unități convenționale, ce constituie 8000 lei, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 3 ani;

în instanța de fond:

Termenul de examinare a cauzei

în instanța de apel:

05 decembrie 2013 – 04 martie 2014,

în instanța de recurs:

18 aprilie – 20 mai 2014,

06 august – 22 octombrie 2014;

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău din 21 mai 2013, cauza fiind judecată conform prescripțiilor din art. 364/1 Cod de procedură penală, Serjuc Iuri a fost condamnat în baza art. 287 alin. (1) Cod penal, la 1 an și 6 luni închisoare, cu executare în penitenciar de tip închis, începînd cu 04 martie 2013.

2. Instanța de fond a constatat că la 14.11.2013, aproximativ ora 20.00, Serjuc Iuri, în timp ce se deplasa în maxi-taxi a rutei nr. 160, la intersecția str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni cu str. Columna, mun. Chișinău, acționînd cu intenție directă, din motive huliganice, încălcînd grosolan ordinea publică însoțită de aplicarea violenței asupra persoanei, prin acțiuni ce se deosebesc prin conținutul lor, printr-o obrăznicie deosebită, fiind în stare de ebrietate alcoolică, l-a agresat pe cetățeanul străin Salifou

Belembvire, numindu-l cu cuvinte necenzurate care înjosesc demnitatea persoanei și aplicându-i multiple lovituri cu capul și pumnii peste diverse regiuni ale corpului, cauzându-i, conform concluziei raportului de expertiză medico-legală nr. 2922/D din 26.11.2013, edem al țesuturilor moi și echimoză la nivelul feței, care se califică ca vătămare neînsemnată.

Instanța a reținut că inculpatul și avocatul au solicitat, în scris, judecare cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, conform art. 364/1 Cod de procedură penală.

Inculpatul a recunoscut vina pe deplin, declarând ca în rutieră cineva vorbea cu voce tare într-o limbă străină. El i-a făcut observație și s-a iscat un conflict. El l-a împins pe cetățeanul de culoare cu capul și mâinile, a folosit cuvinte necenzurate. A inițiat conflictul nu pentru că are careva pretenții față de cetățenii de culoare sau alte nații, nu în scop de discriminare, ci deoarece persoana discuta prea tare la telefon. De cele comise sincer se căiește.

Instanța a statuat că vina inculpatului este dovedită pe deplin și a încadrat acțiunile lui în baza art. 287 alin. (1) Cod penal, ca huliganism, adică acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței asupra persoanei, precum și acțiuni, care prin conținutul lor, se deosebesc printr-o obraznicie deosebită.

La stabilirea pedepsei, instanța de judecată s-a condus de prevederile art. 7, 61, 75 Cod penal, că infracțiunea comisă de inculpat face parte din categoria celor mai puțin grave, că inculpatul are antecedente penale și a comis infracțiunea în starea de recidivă, că a recunoscut vina și s-a căit sincer de cele săvârșite, este caracterizat pozitiv, concluzionând rațional de aplicat față de inculpat pedeapsa sub formă de închisoare în limitele fixate de art. 287 alin. (1) Cod penal, ținând cont de prevederile alin. 8 art. 364/1 Cod de procedură penală - reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de Lege în cazul pedepsei cu închisoarea, totodată și de art. 34 și 82 Cod penal, fiindu-i stabilită o pedeapsă în formă de închisoare pe un termen de 1 an și 6 luni închisoare în penitenciar de tip închis, deoarece corectarea și reeducarea inculpatului este posibilă numai prin izolarea lui de societate.

3. Partea vătămată a declarat apel, solicitând casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să-i fie: *„asigurat un remediu juridic adecvat al alegațiilor rasiale invocate”*, cu aplicarea unei pedepse mai blânde inculpatului.

Apelantul a invocat instanța de fond nu i-a oferit un remediu juridic adecvat pentru alegațiile rasiale, invocate de el în plîngerea inițială depusă la poliție.

În procesul-verbal de audiere a victimei este redată atitudinea discriminatorie a inculpatului, care în timpul călătoriei cu transportul public i-a adresat expresii rasiale de tipul: „nigher”, „țigan”, „indeiț” și „obezianka”.

Potrivit art. 287 alin. (1) Cod penal, huliganismul se prezintă a fi acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de alte fapte ilicite prevăzute de această normă.

Reieșind din diversitatea faptica a dispoziției articolului dat, precum și din imposibilitatea de a face cunoștință cu procesul-verbal de prezentare a materialelor la finisarea urmăririi penale, nu cunoaște care din acțiunile alternative au stat la baza învinuirii inculpatului. Respectiv a fost privat de dreptul de a înainta cereri și demersuri la etapa de urmărire penală.

Însă indiferent de acest aspect, este oportună oferirea unui remediu juridic adecvat și efectiv pentru alegațiile rasiale reflectate de victimă în plîngerea sa, avînd la

bază aparentele motive rasiale exteriorizate de inculpat. În acest sens, partea vătămată a fost privat de dreptul de a se expune și în raport cu încadrarea juridică a faptei.

Expresia de „discriminare rasială” are în vedere orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, întemeiată, pe rasă, culoare, ascendență sau origine națională sau etnică, care are ca scop sau ca efect de a distruge sau compromite recunoașterea, folosința, sau exercitarea în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în domeniul politic, economic, social și cultural sau în oricare alt domeniu al vieții publice. Această prevedere practic se repetă în dispoziția art. 176 alin. (1) Cod penal care, pe lângă art. 77 alin. (1) lit. d) Cod penal, pare a fi un instrument juridic adecvat în dreptul intern pentru condamnarea penală a unor astfel de manifestări rasiale, inacceptabile într-o societate democratică cu exigențe de integrare europeană.

3.1. Inculpatul la fel a declarat apel, solicitând casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să-i fie aplicată o pedeapsă mai blândă, sub formă de amendă.

Apelantul a invocat că instanța nu a luat în calcul că el a comis o infracțiune din categoria celor mai puțin grave, că întreține 2 copii minori și a recunoscut vina integral.

Pedeapsa aplicată este prea aspră în raport cu fapta comisă și consecințele acesteia, că întreține 2 copii minori, soția este în concediu de maternitate și nu lucrează, astfel familia sa a rămas fără ajutor financiar, că partea vătămată nu are careva pretenții față de el,

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 mai 2014, ambele apeluri au respinse ca nefondate.

Instanța de apel a reținut că la individualizarea pedepsei inculpatului instanța de judecată corect a ținut cont de prevederile art. art. 7, 34, 61, 75 și 82 Cod penal, de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează răspunderea, prezența circumstanțelor agravante, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia, de recunoașterea deplină a vinei, căința sinceră de cele întâmplate și acceptarea judecării cauzei în baza probelor administrate la urmărirea penală, că inculpatul întreține copii minori, dar a comis infracțiunea în starea de recidivă.

Prin urmare, aplicarea unei pedepse inculpatului sub formă de amendă este imposibilă.

Totodată, este irelevantă poziția părții vătămate privind recalificarea acțiunilor inculpatului în baza art. 176 alin. (1) Cod penal, deoarece, în conformitate cu prevederile art. 325 Cod de procedură penală, judecarea cauzei în prima instanță se efectuează numai în limitele învinuirilor formulate în rechizitoriu.

Astfel, inculpatului i-a fost înaintată învinuirea în baza art. 287 alin. (1) Cod penal, iar instanța de fond corect a constatat vinovăția inculpatului în baza articolului sus-menționat, prin totalitatea de probe acumulate la cauza penală.

Cerințele apelantului de a recunoaște că în cazul dat infracțiunea a fost comisă pe motiv de discriminare, bazată pe ură privind culoarea pielii, este neîntemeiată, dat fiind nici în rechizitoriu, nici în ordonanța de punere sub învinuire, asemenea circumstanțe nu i-au fost imputate inculpatului și, reieșind din prevederile art. 325 Cod de procedură penală, judecarea cauzei nu poate fi efectuată în afara limitele învinuirilor formulate în rechizitoriu.

5. Partea vătămată a declarat recurs ordinar, în care solicită, casarea hotărârilor adoptate și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să-i fie: *„asigurat un remediu juridic adecvat pentru alegațiile rasiale invocate”*.

Recurentul a indicat că a fost privat de dreptul de a uza de drepturile sale pe parcursul desfășurării urmăririi penale, fiind știrbit grav egalitatea în drepturi a părților în fața instanței, drept recunoscut în art. 315 Cod de procedură penală.

Instanța de apel de fapt nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel. Pe alocuri, motivarea soluției instanței de apel, inclusiv prin expedierea scrisorii în adresa Procuraturii Buiucani, contrazice dispozitivului deciziei atacate. Plus la aceasta, faptelor săvârșite de inculpat li s-au dat o încadrare juridică greșită.

În legătură cu acest fapt, instanța de apel a expediat o scrisoare în adresa Procuraturii sect. Buiucani, mun. Chișinău, în care atrage atenția că în plîngerea din 14.11.2013, partea vătămată a invocat expres că a fost acostat din motive de discriminare - ură pe temeuri de culoare a pielii etc. Pe parcursul examinării cauzei, organul de urmărire penală nu a atras atenția la faptul că infracțiunea a fost comisă pe temeuri de discriminare și nu a recunoscut acest fapt ca circumstanță agravantă, prevăzută de art. 77 alin. (1) lit. d) Cod penal.

Conținutul scrisorii menționate este diametral opus cu conținutul deciziei contestate. Astfel în decizie nu se reflectă deloc aspectul privind deficiențele de investigare a alegațiilor rasiale invocate de el.

Astfel, dispozitivul deciziei contestate este expus neclar, iar contradicțiile dintre scrisoarea expediată și decizia contestată generează o prezumție că s-a comis o eroare gravă de fapt.

Se impune sensibilizarea societății per ansamblu, în legătură cu acest fenomen vicios.

În acest sens, este nevoie de reexaminat cauza în instanța competentă, asigurînd audierea martorului E. Botnari, fiind întreprinse măsurile necesare pentru asigurarea unui remediu juridic adecvat, conform standardelor internaționale la care Republica Moldova este parte (*ex. Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială*).

După ce a aflat că dosarul deja este în prima instanță, a depus o solicitare la Procuratura sect. Buiucani, mun. Chișinău pentru a reîncadra fapta, ținînd cont că nu a fost informat la etapa terminării urmăririi penale despre învinuire. A fost refuzat, explicîndu-i-se că nu este temei pentru a investiga fapta respectivă drept crimă de ură.

În acest sens a înaintat aceeași cerere în cadrul primei instanțe. La fel a primit refuz, fiindu-i explicat că cauza va fi examinată în baza art. 364/1 Cod de procedură penală.

În rezultatul acestor refuzuri, a solicitat expres instanței de fond să verifice semnătura sa pe actele procedurale întocmite în baza art. 294 alin. (2) și (3) Cod de procedură penală. Solicitarea a fost respinsă, deși procesul-verbal care trebuia să fie semnat de el nu era la dosar. Practic a fost privat de drepturile procedurale, fiind admis un viciu de procedură care lezează drepturile sale constituționale.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) și 12 Cod de procedură penală - instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, motivarea soluției contrazice dispozitivului hotărîrii, faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită.

5.1. Inculpatul la fel a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea hotărârilor adoptate și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să-i fie aplicată o pedeapsă sub formă amendă.

Recurentul a relevat că pedeapsa aplicată este una prea aspră în raport cu fapta comisă și consecințele acesteia, instanțele nu au luat în considerație că partea vătămată nu are careva pretenții față de el și chiar a solicitat să-i fie aplicată o pedeapsă mai blândă, nelegată de închisoare.

El a recunoscut vina pe deplin, se căiește în cele comise, a solicitat instanței de fond examinarea cauzei în baza probelor administrate la faza de urmărire penală, a cooperat cu organele de urmărire penală, întreține 2 copii minori, soția este în concediu de maternitate și nu lucrează, astfel familia sa a rămas fără ajutor financiar.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 Cod de procedură penală.

6. Examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor respective pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul penal concluzionează că acestea urmează a fi declarate inadmisibile din următoarele considerente.

În primul rând, conform art. 427 alin. (1) pct. 6), 12) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv și în temeiul când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, când motivarea soluției contrazice dispozitivului hotărârii, când faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită.

Instanța de recurs doar verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

În această ordine de idei și cu referire la argumentele menționate în recursul ordinar al părții vătămate (*pct. 5 din decizie*), în care nici nu se conțin referiri la erori de drept clar și concret definite, se atestă că împrejurările menționate în partea descriptivă a hotărârilor contestate, inclusiv cele reproduse în pct. **2** și **4** din prezenta decizie, relevă în mod concludent că instanțele de fond și de apel au constatat și apreciat circumstanțele de fapt și de drept privind învinuirea înaintată inculpatului și încadrarea juridică a acțiunilor infracționale ale acestuia, în strictă conformitate cu prevederile normelor de procedură penală și prescripțiilor de drept material, prin prisma cumulului de probe anexate la dosar, cum ar fi declarațiile inculpatului și părții vătămate, raportul de expertiză medico-legală nr. 2922/D din 26.11.2013, fiecare probă fiind apreciată în conformitate cu prevederile art. 101 alin. (1) Cod de procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor, instanța de apel pronunțându-se argumentat asupra tuturor circumstanțelor pe caz și motivelor din apelul părții vătămate în aspectul vizat.

Or, în ultima instanță, cerințele părții vătămate invocate în recurs se reduc la necesitatea recalificării juridice a acțiunilor inculpatului (*pct. 5 din decizie*).

Dar, acestea nu au niciun suport juridic, deoarece, potrivit art. 24, 66 alin. (2) pct. (1), 281 alin. (2), 296 alin. (2), 325 alin. (1) Cod de procedură penală, judecarea cauzei se efectuează numai în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu. Actul de învinuire trebuie să cuprindă formularea învinuirii cu indicarea datei, locului, mijloacelor și modului de săvârșire a infracțiunii și consecințele ei, caracterului vinei, încadrarea juridică a acțiunilor învinuitului. Inculpatul are dreptul să știe pentru ce faptă este învinuit. Instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decât interesele legii.

Prin urmare, instanța de judecată nu este în drept să completeze din oficiu învinuirea cu circumstanțe în fapt și în drept, împrejurare ce ar afecta inculpatului dreptul de a ști pentru ce faptă este învinuit, adică dreptul la apărare.

În al doilea rând, potrivit art. 427 alin. (1) pct. 10) Cod de procedură penală hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv și în temeiurile când că s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect și cu referire la argumentele din recursul inculpatului (*pct. 5.1 din decizie*), se atestă că împrejurările menționate în partea descriptivă a hotărârilor contestate, inclusiv cele reproduse în pct. 2 și 4 din prezenta decizie, denotă că instanțele de fond și de apel au constatat și apreciat circumstanțele de fapt și de drept privind aplicarea pedepsei inculpatului în strictă conformitate cu prevederile normelor de procedură penală și prescripțiilor de drept material, ținând cont de prevederile art. 34, 61, 75, 82 Cod penal și art. 364/1 Cod de procedură penală, conform căror persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele și în strictă conformitate cu dispozițiile legii. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia. Se consideră recidivă comiterea cu intenție a uneia sau mai multor infracțiuni de o persoană cu antecedente penale pentru o infracțiune săvârșită cu intenție. Mărimea pedepsei pentru recidivă nu poate fi mai mică de jumătate din maximul celei mai aspre pedepse prevăzute la articolul corespunzător din Partea specială a prezentului cod. Inculpatul care a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoare.

Deci pedeapsa respectivă a fost motivată, individualizată și aplicată inculpatului în corespundere cu prevederile legale.

Mai mult, se observă că recursul declarat este întemeiat doar pe critica modului în care instanțele au apreciat circumstanțele cauzei în latura pedepsei aplicate inculpatului (*pct. 5.1 din decizie*).

Însă, pornind de la relevanțele art. 27, 414 alin. (1) și (2) a Codului de procedură penală, judecătorul apreciază probele în conformitate cu propria sa convingere, formată în urma cercetării tuturor probelor administrate. Instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel, și poate da o nouă apreciere probelor din dosar. Astfel, activitatea instanțelor de fond și de apel privind doar aprecierea sau reaprecierea circumstanțelor cauzei în latura pedepsei penale în alt sens decât cel pe care îl propune inculpatul este o competență și prerogativă legală a acestor instanțe, care nu este un temei de drept separat din numărul celor incluse în art. 427 Cod de procedură și, astfel, invocarea doar acestei chestiuni în recursul ordinar este lipsită de orice suport legal.

Circumstanțele enunțate denotă în mod concludent că instanțele de fond și de apel nu au comis erori de drept în raport cu motivele invocate de recurenți, că instanța de

apel s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, că dispozitivului hotărârii nu contrazice motivarea soluției, că faptei săvârșite de inculpat i s-a dat o încadrare juridică corectă, că s-au aplicat pedepse individualizate conform prevederilor legale, și că recursurile ordinare sunt vădit neîntemeiate.

Conform art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, instanța de recurs decide inadmisibilitatea recursului înaintat în cazul în care se constată că acesta este vădit neîntemeiat.

Prin urmare, odată ce recursurile de pe rol sunt vădit neîntemeiate, ele urmează a fi declarate inadmisibile.

7. În conformitate cu art. 431 alin. (1), 432 alin. (1), (2) pct. 4), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE :

inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate de partea vătămată Salifou Belemvire și inculpatul Serjuc Iuri Vasile, împotriva sentinței Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 04 martie 2014 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 mai 2014, pe motiv că sunt vădit neîntemeiate.

Decizia este irevocabilă, pronunțată la 12 noiembrie 2014.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Iurie Diaconu

Liliana Catan